

SZOTE-párbaj

„Új rablói vannak a nyárnak”

Dr. Gyurkovits Kálmán c. egyetemi tanár december 22-i számunkban megjelent írására reagált dr. Szilárd János, az orvosegyetem volt rektora — nyílt levélben

Kedves Kálmán Barátom! Hozzád méltatlanul sommás mondattal akaratlanul is nem a jelenlegi egyetemet sértetted meg a legjobban, hanem Jancsó Miklóst, Ivánovics Györgyöt, Hetényi Gézát, Julesz Miklóst, Petri Gábort és sok más, akiknek legfájdalmasabb közös élménye nyilván az lehetett, hogy tiz körömmel és száz ötlettel kísérelték meg a szinte lehetetlent: a lépéstartást a nemzetközi tudomány élvonalával. Vagy egyetértünk abban, hogy a (pénzügyi, technikai, szemléleti stb.) akadályok mennyire hátráltatták az egész magyar orvos- és természet-tudomány fejlődését. De akkor miért nem ezt mondd?

Más „Diktatórikus volt az egyetem vezetése, és csak szűk részérdekeket képviselt” — irod, tehát vallod ezt. Meg sem kérdezem, hogy ezt talán csak nem az én rektorságom időszakára érted, hisz jól tudom, Magdangosan tiltakoznál ez ellen. Akkor viszont hogyan fogalmazhatsz így, engem (a jelenlegi vezetést) sugallta, hiszen nem mindenki oly jól tájékozott az egyetem életében, mint Te.

Még egy, de nagyon nehéz kérdés: a rektorjelölésre vonatkozó szavazás. Kérdőre vonod azokat, akik el-lenszavazattal éltek. Nincs joguk? Szerinted talán mindig a 99 százalékos szavazati eredmények a demokrátiakusak? No de ne menjünk ilyen messze. Ha kérted, megmondom, én miért szavaztam ellene. (Egyébként gondolom, Te is kiszámoltad, hogy az „ál-lami vezetés” táborában nem volt akkora a „szavazási fejelem”, mint a többiben.) Ugyanazért, amiért

1985-ben Fráter Lóránd tanszékvezető egyetemi tanári kinevezésére szavaztam: törvényesnek, reálisnak tartottam. Most is erről van szó. Soha nem voltam híve annak, hogy a gombhoz keressük a kabátot. Az egyetemet, a rektori tisztséget, az egyetemi tanárságot alázzuk meg azzal, ha a törvényes követelményeket, lépéseket (és hagyományokat) levegőnek tekintjük. A „nem” nem Fráter Lóránd személyének, hanem az eljárásnak szól és szól. Ide kívánczok Petri Gábornak egy, jó néhány év előtti megjegyzése egy türelmetlen üstököséről: „miért nem tud ez egy kicsit várni, ha türelmesebb lenne, minden az ölébe hullana...”

Ennek a témának viszont van még egy oldala: Kifogásod, hogy a közleményoöl kimaradt az a tény, hogy az egyetemi tanács Frátert mint egyetemi tanárt jelölte rektornak. Akkor pontosítsunk: miután (e pillanatban még) az egyetemi tanári kinevezés nem egyetemi hatáskör, az egyetemi tanács egyszerűen, ill. egy-más után két javaslatot fogadott el. Ezeket „normál” ügymenet esetén a kari tanácsnak, a tanszékvezetői testületnek, az Akadémiának stb. véleményeznie kell, ami néhány hónapot szokott igénybe venni. Olyan, nemzetközi tapasztalattal bíró, széles látókörű szakember, mint Te, nem engedheti meg magának, hogy ilyen „árnyalatokról” megfeledkezzen, az óhajt, a javaslatot és a tényt összemossa.

Kálmán! Az egyetemen terjed a félelem, a szorongás, a létbizonytalanság, a tanárok számottevő része a „csak el Szegedről” gondolat-lal foglalkozik, aki tud, külföldre megy — ott marad —, még, ha nem is az anyagiak készítik erre, és valóban, a rektori, tanári tekintély mélyre süllyedt. De kinek a hibájából, kinek a szándékából és kinek az érdekében? Mindez persze lehet akár tudatos célkitűzés is, de akkor ne nevez-zük szakmai színvonal-emelésnek és Európához való felzárkózásnak.

Vedd mindezt olyan intelmeknek, amelyről sajnálatos lenne utólag megállapítani: „Kár, hogy akkor nem vet-tük eléggé komolyan...”

Még sok mindenről lehet-ne és talán kellene is írnom, illetve véleményt cse-relnünk, de most én sem törekedhettem teljességre.

Régi mondas: a politika nem ismer erkölcsöt. De hát nem az volt-e az egyik (jogos) legelső követelés, hogy a politikát tartjuk távol az egyetem tevékenységétől? Az elmúlt évben az egyetemen járt külföldi szakemberek szemében az egyetemet (relative) autonómként, stabilként, kilen-gésmentesként beállítani volt a legnehezebb akrobatamutatványok egyike. Ké-részetű érdekekért ne enged-d a fürdővízzel együtt a gyereket is kiönteni. És ne engedd, hogy oly egyszerű-vé váljon a képlet, mint Ady híres versében: „Új rablói vannak a nyárnak...” Tudós gyermekor-vosként legalább ezt méltányolnod kellene.

Szeged, 1990. december 28.
Tisztelettel és baráti üd-vözléssel:
Dr. Szilárd János

Zeffirelli Názáretije

Ahogyan a Nagykönyvben

Íme, az ember. S íme, a rendező, aki mintha azon kiválasztottak közé tartozna, akik nem keresik a csodák okát, értik az isteni szót. Franco Zeffirelli a Názáreti Jézus forgatásakor azt nyilatkozta: célja a bibliai szavak képpé formálása. Csupán ennyi? Kérdéshetlek a hetvenes évek közepén az akkori tamáskodók. Hiszen ebből a vállalkozásból legfeljebb illusztráció, afféle kiszínezett képeskönyv lehet. És melyik színész merné az írást a szájára venni, a kamera elé állni anélkül, hogy ne görcsölne be a gondolatától: a világ Megváltójaként kell a filmvászonról ránk tekintenie. S meglehetősen az igényes néző, rendező csupán a keresztény vallás prédikátorával, az eszme ellenségeivel szemben álló mesterrel, a romantikus hőssel, Ben Hur kortársával, a huszadik századi szupersztárral, vagy akár a minden idők farizeusai ellen lázító forradalmárral, a passiójátékokon ártatlanul kint szenvedő Isten bárányával. Nem. Persze, hogy nem. Hiszen Zeffirelli a Napfivér, Holdnővérben sem érte be a kortárs Giotto által aranyglóriának megfestett Szent Ferencel. A filmben Istent és a szegényeket szolgáló szerzetes tizen-éves fiúként épp oly csapongó, önfeléd kamasz, mint az a Rómeó, aki minden gondolkodás nélkül kész meghalni szerelméért.

A Názáreti Jézus pillanatképek sorozata. Az időtlen, kímerevithető snittek areákat, pillantásokat, egész történeteket fognak keretbe. Mint minden Zeffirelli-filmben, itt is a „mellékszereplők” hitelesítik a főhőst. A világ színészóriási szinte megmástitják saját külse-jüket, csak hogy a náluknál jóval ismeretlenebb Robert Powell arca még plasztikusabb legyen. Itt sztárok az epizódisták. Laurence Olivier átszellemült tekintete Michelangelo négyalakos Piétájának főpapjára emlé-keztet, Michael York, a szőke, szelíd szépfiú bozontos szakállat, elszánt, lázadó arcot ölt.

A nyilván katolikusnak nevelt, nagy olasz rendező úgy tisztítja meg a szereplőket a kétezer év alatt rájuk rakódott máztól, csillogástól, glóriától, hogy köz-ben nem szentségteleníti meg őket. Mária, Istennek szent anyja ugyanúgy nyűszít fájdalomában, mint bár-mely földi asszony, ki fia holttestét tartja karjában. Pe-dig ő tudja, miért az áldozat. E filmben Júdás sem csupán kisszerű áruló, kit jösszerint pénzszacskóval kezében ábrázolnak a barokk freskók. S János, a kedvenc is elbizonytalanodik időnként, s éppúgy kételkedik, mint Tamás, vagy a többi földi halandó.

Jézust e század művészete sokféle gondolat, eszme, erkölcsi tétel magyarázatához hívta segítségül. Azt is mondhatnánk, rendre kisajátították őt. Krisztus sorsá-val, tetteivel legtöbbször a világot, a teremts legma-gasabb rendű élőlényét, az embert akarták megmagya-rázni. Sokan, kik Jézussal példálózta, hozzánk hason-lították. Ő is felt — mondták. Hiszen vért izzadt az olajfák hegyén. Fájdalmában a keresztben így kiáltott: „Atyám, Atyám, miért hagytál el engem!” Mäskor Pi-látus, Júdás, Heródes, a negatív hős jellemének meg-világításához kellett az etikai fölényével e figurák lel-kében zavart okozó názáreti.

Zeffirelli filmjében önmaguként van jelen. S ahogyan a Nagykönyvben, végül itt is bizonytalan-ságban hagyja az apostolokat. Bennünket, néző-ket sem akar meggyőzni. A nagy kérdéseket sem vála-szolja meg helyettünk. A filmben nincs feltámadás. Helyette marad az örök kétely. Zeffirelli mester is ránk bizza, filmjét végignéve a szemünknek hiszünk-e, vagy a példa kapcsán a bennünk lezajló változásoknak. Mert nem lehet nem gondolkodni. Arról, hogy e két-ezer év alatt mennyit tanultunk meg önmagunkról. Mennyit tud a jó akaratu ember a dicsőségről, a földi békességről, az elsőként odavetett körül, az itéletéről, az ítélhetetéről, a türelméről, a feltétel nélküli megboc-sátásról...

S mennyi mindent nem tud önmagáról az Ember, aki miatt az áldozat meghoztatott.

Pacsika Emilia

A Drella, vagyis Drakupipőke gúnynevet nem véletlenül ragasztották kortársai Andy Warholra: mindaz, amit ő élete 50 éve alatt tett, a hatvanas évek és a pop-art sajátos zavarosságában keveredik. Drakula és Hamupipőke. Joggal mondhatjuk Warhol alkotásait egyben tetteknek is. E tekintetben méltó továbbmenekítője a század eleji szürrealisták művészetkritikus-botránkozató paradoxonának, miszerint „művészet nincs, de ha van, akkor az a művész, aki nem alkot, csak végrehajtja alkotását”. Warhol e megalkuvást nehezen tűrő étellel alkotás jellemző figurája volt. Volt grafikus és fes-

Drakupipőke

tő, volt fotós és filmes (filmjei nagy művésztörténelmi talányok), s persze, volt író is, de valahogy mindezek egyszerre, mint a Drella.

1987-ben, halálakor sokan gyászolták, mint a XX. század halhatatlanságba temetkezett művészt, aztán halhatatlansága is megmenekült az általa életében sem szeretett magyarázatoktól, Szlogenjei, alkotásai kezdtek „önálló életet élni”, a Warhol név nélkül átvándorolni a köztudatba. Ki tudja ma már például, hogy a híres, „mindenké sztar” szlogen, vagy a Rolling Stones nyelvmélméja tőle származik.

Magyarországon Warhol életművével kapcsolatban még rosszabb volt a helyzet. Egyetlen könyv, vagy album sem jelent meg róla, így többszörösen is hiányt pólt az az önálló műsor, melyet karácsony idején sugárzott a Petőfi rádió. A műsor készítője, Déri Zsolt (a JATE történelem — francia szakos hallgatója), angol és francia forrásokra — dalszövegek, interjúk, dokumentumok — támaszkodott, a bemutatott anyagot részben idén nyáron, Franciaországban gyűjtötte. Ugyancsak Warhollal foglalkozott, szintén Déri Zsolt szerkesztésében a Lemezbörze helyett szerdai különszáma. Songs for Drella (1990), vagyis Dalok Drakupipőkének volt a lemez címe, melyet a valamikori két barát, Lou Reed és John Cale, a Velvet Underground két vezére szerzett, lemezproducerük, Andy Warhol emlékére, s melynek bemutatásával párhuzamosan, a dalok magyar fordítása is megszólt. Warhol magyarul — kicsit szókatlan, de jó kezdete volt egy nagy művész magyarországi megismertetésének.

(panek)

Szilveszteri rádiókabaré

A hagyományos szilveszteri rádiókabaré idén arról ad képet, hogy hová jutott el az ország 1990 végére — tájékoztatta az újságírókat pénteken a rádiókabaré szerkesztője nevében Farkasházy Tivadar. Hozzáfűzte még, hogy ez a humoros helyzetjelentés „tisztáfejű” hallgatókat igényel, ezért a műsört vasárnap, azaz az óév utolsó előtti napján sugározzák, „amikor a hallgatók többsége még feltehetően „józan”. A szilveszteri kabarét hétfőn 21 óra 25 perces kezdet-tel, valamint január 7-én este 8 óra 5 perctől is műsorra tűzi a rádió.

Ünnepkor életveszélyes?

Centrum a mozgássérültekért

Hiába romlik a pénz, és csökken az életszínvonal, az ünnepeket megelőző hetekben igencsak jelenetek játszódnak le az üzletekben, ahová például a mozgássérülteknek ilyenkor szinte életveszélyes bemenni.

— Mi is felismertük ezt, s valamilyen módon megpróbálunk segíteni — mondja Bánáti Antal, a szegedi Centrum Áruház igazgatója. — A mozgáskorlátozottak számára az első akciót bizony elég szerencsétlen órában, a „taxiblokád” napján, október 27-én tartottuk. Az ismert nehézségek ellenére 700 ezer forintot forgalmaztunk, ami nekünk új

leti szempontból sem volt rossz, noha távolról sem ez a valódi cél. A december 8-i hétvégéről is csak jókat tudok mondani, jöllehet, most kevesebb terméket tudunk bevinni az árkedvezmények körébe.

— Miket?

— Kötőfontalakat, gyermekpulóvereket, harisnyanadrágokat, bórdíszműveket, szőnyegpadlóvégeket, valamint a „Kérdezz — felelek” társasjátékot, melyet régi, kedves barátom és sporttársam, Egri János, a televízió játékvezetője dedikált. Számomra is nagy öröm volt nézni a kollégáim munkálakozzanak.

ték” a mozgássérülteket. Ők minden rábeszélés nélkül, önként vállalták ezt a plusz másfél órát.

— Az érintettek számíthatnak-e a jövőben hasonló akciókra?

— Igen, valószínűleg negyedévenként, de erről majd a Mozgássérültek Csongrád Megyei Egyesületének vezetőivel állapodunk meg. Sőt, úgy döntöttünk: levelet írunk a vezérigazgatóknak, melyben azt javasoljuk, hogy kezdeményezzünk a többi Centrum-áruházak kollektívái is csatlakozzanak.

Nagy Attila